

ПЕРЕДУМОВИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

PREREQUISITES AND TRENDS OF LEGAL REGULATION OF CRYPTOCURRENCY IN UKRAINE

Яновницька А.В., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ

Із часу створення і до сьогодні криптовалюта розглядається переважно як альтернатива традиційним грошовим коштам. Серед переваг її обігу називають необмеженість та конфіденційність. Разом з тим, криптовалюта визначається як така, що незабезпечена активами та її обіг мало контролюється державними інституціями. Науковці-юристи й економісти не досягли однозначності у розумінні природи криптовалюти. Хоч відомо, що вона існує як певний цифровий код, доволі часто її порівнюють із цифровими чи електронними грошима, цінними паперами, віртуальними активами тощо. Подібна невизначеність прослідковується і у межах національного законодавства держав та судовій практиці. На сьогодні, у країнах ЄС діє низка Директив, які сприяють так званій детінізації криптовалютних відносин. Окремі держави приймають власне законодавство, яким визначають місце криптовалюти у цивільному обороті. Законодавство України теж активно розвивається у цьому напрямі: протягом останніх років було прийнято окремі підзаконні акти та запропоновано низку законопроектів. Коли ми чуємо про приклади використання криптовалюти у договорах, насправді означає, що зазвичай її конвертують у національну валюту для подальшого проведення розрахунків. І уже існує доволі багато прикладів таких операцій. Все ж «криптовалюта» залишається незаконним терміном, а відомі криптовалюти не розглядаються в Україні як засоби платежу: чинне законодавство містить визначення понять електронних та цифрових грошей, але вони не охоплюють криптовалюти. У 2022 році прийнято Закон України «Про віртуальні активи», який однак ще не набрав чинності, але може стати початком для формування цілої нормативної бази із питання врегулювання криптовалютних правовідносин, хоча й він не містить поняття «криптовалюти». Віртуальний актив розглядається як доволі широке поняття і розуміється як нематеріальне благо, яке може перебувати в обороті згідно згідно цивільного законодавства.

Ключові слова: криптовалюта, електронні гроші, цифрові гроші, віртуальний актив, об'єкт цивільних прав.

From the time of its creation until today, cryptocurrency is considered mainly as an alternative to traditional money. Among the advantages of its circulation are called unlimitedness and confidentiality. At the same time, cryptocurrency is defined as one that is not backed by assets and its circulation is little controlled by government institutions. Legal researchers and economists have not reached unambiguity in understanding the nature of cryptocurrency. Although it is known to exist as a certain digital code, it is quite often compared to digital or electronic money, securities, virtual assets, etc. Similar uncertainty is observed within the national legislation of states and judicial practice. Today, a number of Directives are in force in the EU countries, which contribute to the so-called detinization of cryptocurrency relations. Individual states adopt their own legislation, which determines the place of cryptocurrency in civil circulation. The legislation of Ukraine is also actively developing in this direction: in recent years, separate by-laws have been adopted and a number of draft laws have been proposed. When we hear about examples of the use of cryptocurrency in contracts, in reality it is usually converted into the national currency for further settlement. And there are already quite a few examples of such operations. However, «cryptocurrency» remains a non-legislative term, and known cryptocurrencies are not considered means of payment in Ukraine: current legislation contains definitions of the concepts of electronic and digital money, but they do not cover cryptocurrencies. In 2022, the Law of Ukraine «On Virtual Assets» was adopted, which, however, has not yet entered into force, but may become the beginning of the formation of a whole regulatory framework on the issue of regulating cryptocurrency legal relations, although it does not contain the concept of «cryptocurrency». A virtual asset is considered as a rather broad concept and is understood as an intangible good that can be in circulation according to civil legislation.

Key words: cryptocurrency, electronic money, digital money, virtual asset, object of civil rights.

Інтерес до можливостей використання криптовалюти проявляється у різних векторах: з наукової точки зору, для економістів, поява криптовалюти відкриває новий аспект дослідження віртуальної економіки. Для юристів – проблему законодавчого визначення та регулювання операцій із криптовалютами. З практичної точки зору, для фізичних та юридичних осіб – є визначення її переваг і недоліків при застосуванні у розрахунках, а з боку держави – можливість встановлення контролю та використання її в національних інтересах.

Проблеми із визначення поняття криптовалюти, правового регулювання, місця в економіці – у тій чи іншій мірі розглядали чимало науковців, зокрема К. Безверхий, О. Бігняк, І. Верес, Н. Голубева, М. Гребенюк, Р. Лук'ячук, К. Некіт, В. Посполітак, В. Скрипник та інші.

Криптовалюта – це певні набори символів, цифр, букв (тобто цифровий код). Вона створюється за допомогою спеціальної комп'ютерної техніки як результат здійснення низки операцій, які заведено називати майнінгом. Майнінг, своєю чергою, – це процес, в якому здійснюється генерація, передача й перевірка транзакцій криптовалют. Щоб зробити систему прозорою, вона розробляється таким чином, щоб усі операції, здійснені з моменту створення валюти, були записані й збережені в загальному обліковому записі, який називається «блок-

чейн» (ланцюг «блоків») та є переліком блоків, які створені із самого початку [1, с. 178].

В інтернет мережі можна натрапити на будь-які різновиди криптовалюти, але найвідомішою вважається Bitcoin (далі – біткоїн), а також Ethereum, Litecoin, Namecoin, Binance Coin (BNB), Ripple (XRP), Monero (XMR) тощо [2, с. 143].

Як аналізує О. Бігняк, перевагами криптовалюти можна назвати: конфіденційність, безпеку даних власників; незалежність від держави; відсутність територіальних і часових обмежень у транзакціях; низьку вартість обслуговування [1, с. 178]. Однак для держави, особливо за відсутності належного правового регулювання, операції з криптовалютою становлять певну проблему. Зокрема, як зазначають М. Гребенюк та Р. Лук'ячук, анонімний характер криптовалют призводить до неможливості повернення втраченої криптовалюти; вона є сприятливим засобом платежу для правопорушників – на чорному ринку вони використовують криптовалюту для купівлі наркотиків, підроблених документів, а також придбання зброї та боєприпасів; біткоїн може слугувати інструментом ухилення від сплати податків тощо [3, с. 312].

Дуже часто, як справедливо зауважують І. Верес та Г. Ярега, на побутовому рівні електронні гроші та крип-

товалюту визначають як тотожні поняття з огляду на їх використання в мережі Інтернет [4, с. 10].

Нова редакція Закону України «Про платіжні послуги» встановлює, що грошові кошти існують у двох формах це готівка (грошові знаки) та записи на рахунках (безготівкова форма). До останньої відносять: 1) електронні гроші та 2) цифрові гроші. Електронні гроші, за цим Законом, – одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей (перелік таких емітентів встановлено у статті 57) для виконання платіжних операцій, у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання, які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей. Винятки щодо наведеного поняття встановлено у статті 58 цього Закону. А цифрові гроші – електронна форма грошової одиниці України, емітентом якої є Національний банк України (НБУ) [5].

Таким чином, на сьогодні варто уже вести мову про співвідношення криптовалюти із такими категоріями як «електронні гроші» та «цифрові гроші».

У першу чергу, наведений Закон чітко встановлює, що поняття «електронних» та «цифрових» грошей не тотожні. «Вимоги щодо випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з електронними грошима не поширюються на емісію цифрових грошей та виконання платіжних операцій з цифровими грошима»; «операції із застосуванням цифрових грошей визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України» (стаття 62). Щодо «електронних грошей», то Законом визначається, що на території України вони випускаються номіналом у гривні, а платіжні операції з використанням електронних грошей у іноземній валюті можливі у порядку, встановленому НБУ.

З наведених у Законі положень випливає, що в Україні поняття «криптовалюта» із поширеними її різновидами, не підпадає ні під категорію «цифрових грошей», ні під категорію «електронних грошей». Більше того, емітентом електронних грошей є не обов'язково банк, але емітент електронних грошей має право випускати електронні гроші лише на ту суму, яка не перевищує суми отриманих ним від користувача коштів. А тому, за вимогою користувача, зобов'язується їх «погасити», що без наявності реальних активів видається неможливим.

Як зазначає В. Посполітак, функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі, що дозволяє стверджувати про відсутність емісійного центру «криптовалюти», а отже, відсутність:

1) суб'єкта права, який взяв на себе зобов'язання використовувати її як засіб платежу;

2) відсутність будь-яких активів, що мають підкріплювати платоспроможність «криптовалюти» – відсутність золотого-валютних резервів, державних гарантій тощо [6, с. 210].

У 2015 році, як зазначають М. Гребенюк та Р. Лук'яничук, в ЄС починає формуватися правозастосовна практика з питань правового режиму криптовалют. Так, Європейський суд справедливості в результаті розгляду звернення в спорі між Девідом Хедквістом та податковою службою Швеції ухвалив рішення в справі C-264/14 від 22.10.2015 року, у якому йшлося, що біткоїн є не товаром, а виключно валютою – платіжним засобом. Рішення, яке схвалив суд, на думку дослідників слід вважати революційним, адже воно стало першим кроком у забезпеченні цій криптовалюти майбутнього як альтернативи національним валютам. У судовому порядку біткоїн було визнано повноцінним платіжним засобом, операції з яким не підлягають оподаткуванню. Отже, Європейський суд як вища судова інстанція ЄС уперше в історії існування європейського співтовариства своїм рішенням визначив біткоїн на одному рівні з традиційними валютами. Подальша

практична реалізація цього рішення зумовила звільнення криптовалют від оподаткування на подану вартість. Таким чином, саме це прогресивне рішення посилило позиції біткоїна, усунувши загрозу надмірного його оподаткування. Це слугувало вихідною позицією у вирішенні питання щодо правового режиму криптовалют у ЄС [3, с. 312].

Досліджуючи іноземне законодавство, К. Некіт звертає увагу, що ще в 2013 році в Австралії почалися спроби визначити правовий статус криптовалюти. Резервний банк Австралії визначив біткоїн як альтернативу валютам різних країн та платіжних систем. У країнах Південної Америки спостерігалось неоднозначне ставлення до криптовалюти: в Аргентині з 2016 року допускалися розрахунки біткоїнами, тоді як в Еквадорі та Болівії, як вказує дослідниця, вони заборонені [7, с. 103, 104].

В. Скрипник зазначає, що Японія в 2017 р. прийняла закон, відповідно до якого повноцінним платіжним засобом у цій країні визнана криптовалюта, але японська ієна залишається при цьому офіційною національною валютою [8, с. 38–39]. Законом було визначено статуси біткоїна та іншої віртуальної валюти. Криптовалюти біткоїн та Ethereum були визнані такими, що мають функції схожі з грошима, але не є валютою, а лише офіційним платіжним засобом, який може виконувати функції валюти. Крім того, японське законодавство врегулювало ринок криптовалюти [7, с. 101].

До слова, з осені 2021 року, криптовалюта біткоїн стала офіційним платіжним засобом у Республіці Ель-Сальвадор. Громадяни цієї країни можуть скористатись урядовим цифровим гаманцем Chivo, який дозволяє розраховуватися за придбання товарів та послуг на території країни криптовалютою, що автоматично переводиться у долари США і назад [9].

Перші спроби нормативного регулювання операцій із криптовалютою, очевидно були спрямовані на зменшення ризиків, до яких відносять – можливість втрати коштів через крадіжку, наприклад у результаті кібератак; відсутність гарантій щодо повернення інвестованих коштів у криптовалюту; можливість шахрайства: заощадження у криптовалютах можуть бути використані для побудови фінансових пірамід; складність використання звичайних методів оцінки ринкової вартості активів у криптовалютах; значні цінові коливання криптовалют та суміжні з ним ризики – спекулятивність та неврегульованість; відсутність інфраструктури: криптовалюти не є загальноприйнятими в торговельносервісних мережах [10, с. 32].

Як зазначає Н. Голубева, ми сьогодні бачимо різні думки про криптовалюту: від звеличування (крипто-бум, революція, «нова світова валюта», «нова нафта» і т. д.) до різкої критики і прогнозів про те, що ця «мильна бульбашка» і сучасний МММ скоро лопне. У 2016 році в США суд перше в історії розглянув справу про фінансову піраміду, побудовану з використанням біткоїнів. Європол прокоментував, що «транзакції не можуть бути віднесені до будь-якого конкретного користувача/адреси, всі монети, які використовуються в транзакції, за замовчуванням приховані, а історії транзакцій залишаються конфіденційними». З іншого боку, у криптовалют багато симпатиків, які вірять в їх перспективу [11, с. 24]. З 2016 року у пресі з'являються повідомлення про укладені договори купівлі-продажу нерухомості із застосуванням криптовалюти, яка щоправда конвертувалась у звичну валюту: у Данії, США та Україні [12]. У 2022 році вперше було здійснено продаж нерухомості у Португалії безпосередньо за біткоїни без проведення їх конвертації у ту чи іншу валюту [13]. У липні 2022 року вперше було проведено закупівлю товарів військового призначення. Закупівля, як повідомляється, проводилась для Збройних сил України з оплатою криптовалютою безпосередньо на виробника [14].

Все ж, ставлення до можливостей застосування криптовалют буде завжди неоднозначним. Н. Голубева гово-

рять про те, що за песимістичних прогнозів розвитку блокчейн технологій: велика вартість «видобутку» блоку дозволить монополізувати майнінг, а величезний обсяг записів про проведені транзакції знизить швидкість проведення транзакцій до мінімуму, а значить користуватися цією технологією стане вкрай незручно [11, с. 24]. Однак, жодні прогнози не змінять необхідності формування системи нормативного регулювання операцій із криптовалютами.

Останніми роками, зазначає Н. Поліщук, з'явився такий новий інструмент залучення інвестицій, як ICO «Initial Coin Offering» (первинний випуск монет), – форма залучення інвестицій у вигляді продажу інвесторам фіксованої кількості нових одиниць криптовалюти, отриманих разовою, або прискореною емісією. Метод ICO для залучення інвестицій має сенс для новостворюваних підприємств або державних інноваційних інвестиційних проектів. Якщо проведення ICO відбувається у державах-членах ЄС, то компанії зобов'язані звітувати про це Європейському органу з цінних паперів та ринків ESMA (European Securities and Markets Authority), де токени (монети ICO) розглядаються як цінні папери. ICO залежно від напрямку діяльності мають відповідати законодавству ЄС, викладеному в чотирьох директивах: Директиві ЄС 2003/71 від 4.11.2003 р. «Про проспекти, що підлягають опублікуванню при відкритій пропозиції цінних паперів або виставленні їх на продаж»; Директиві ЄС 2011/61 від 08.11.2011 р. «Про управляючі фонди альтернативних інвестицій»; Директиві ЄС 2014/65/EU від 15.05.2014 року «Про ринки фінансових інструментів» [15, с. 101]; Директиві ЄС 2018/843 – відома як П'ята Директива ЄС проти відмивання грошей/The Fifth EU Anti-Money Laundering Directive (5 AMLD) [16, с. 11].

У нормативних актах НБУ, які аналізували І. Верес та Г. Ярега станом на 2018 рік, щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти Bitcoin» від 10 листопада 2014 року, зазначається, що «Національний банк України розглядає «віртуальну валюту/криптовалюту» Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу». В листі від 8 грудня 2014 року, НБУ наголосив, що «всі ризики за використання в розрахунках «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin несе учасник розрахунків із ними» [4, с. 11].

6 жовтня 2017 року у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 7183 «Про обіг криптовалюти в Україні». У Проекті вирішувалось питання регулятора, а саме, за задумом розробників, ним повинен стати НБУ, а не, наприклад, Нацкомісія з цінних паперів (таку думку висловлювали в контексті визнання криптовалюти бездокументарними цінними паперами). Як звертає увагу Н. Голубева, оскільки процес «створення» криптовалюти децентралізований, НБУ в цьому процесі не може не тільки брати участь, а й регулювати, однак НБУ буде визначати порядок створення і діяльності криптовалютних бірж [11, с. 25]. Законопроект «Про обіг криптовалюти в Україні» визначає криптовалюти програмним кодом (набором символів, цифр та букв), що виступає як об'єкт права власності, який може бути засобом міни, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн в якості облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду). Ще один законопроект «Про стимулювання ринку криптовалюти та їх похідних в Україні», який аналізував В. Скрипник, містив таке визначення криптовалюти: це децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну, збереження вартості або одиниця обліку, що заснований на математичних обчисленнях, є їх результатом та має криптографічний захист

обліку. Криптовалюта для мети правничого унормування тут визнається фінансовим активом [8, с. 39].

15 листопада 2019 року було зареєстровано законопроект № 2461 «Про внесення змін до Податкового кодексу та інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами». Законопроектом пропонувалось внести зміни не тільки до Податкового, а й до Господарського та Цивільного кодексів України. Термінами, які визначаються, є: «віртуальний актив», «криптоактив», «операція з криптоактивами», «розподілений реєстр», «токен» та «токен-актив». Згідно із законопроектом № 2461, «віртуальний актив» – особливий вид майна, який є цінністю у цифровій формі, яка створюється, обліковується та відчувається електронно. До віртуальних активів відносили криптоактиви, токен-активи та інші віртуальні активи [15, с. 102].

Нарешті, уже 17 лютого 2022 року прийнято Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX [17]. Однак Закон набере чинності лише з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами. Останній передано на опрацювання комітетами Верховної Ради України [18].

Віртуальний актив, у розумінні Закону № 2074-IX, це нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав; він може бути забезпеченим або незабезпеченим.

Закон встановлює співвідношення віртуального активу із електронними грошима та цінними паперами. Визначає учасників ринку віртуальних активів та роль держави у регулюванні обороту віртуальних активів.

Із часу підписання даного Закону, засоби масової інформації оголосили про легалізацію криптовалюти в Україні. Однак, Мінцифри у повідомленні [19] про підписання Закону України «Про віртуальні активи» № 2074-IX зазначило про «легалізацію криптосектору» як такого, що більше відповідає суті прийнятого нормативного акта.

У контексті співвідношення «віртуального активу» і «криптовалюти», то тут слід зазначити, що Закон № 2074-IX визначає віртуальний актив як «об'єкт цивільних прав». Закон не передбачає внесення змін у Цивільний кодекс України, але передбачається, що останній врегулюватиме оборотоздатність віртуальних активів як нематеріального блага. І що важливо, віртуальний актив не є засобом платежу на території України та не може бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги). Наведене свідчить про те, що поняття «віртуальний актив» може охоплювати, але не співпадає із поняттям «криптовалюти» у звичному для нас розумінні. Власник віртуального активу має право укласти правочини, де віртуальний актив є об'єктом договору, а не засобом платежу. А якщо йде мова про забезпечений віртуальний актив, то видається, що на перший план виходить сам об'єкт забезпечення: «розпорядження забезпеченим віртуальним активом – це розпорядження майновим правом на об'єкт забезпечення цього віртуального активу» (стаття 7 Закону).

Вищевикладене демонструє актуальність проведення подальших досліджень іноземних та міжнародних нормативно-правових актів. Їх аналіз дозволить встановити особливості різного правового регулювання криптовалют, а тому можливості вдосконалення вітчизняного законодавства. На теоретичному і практичному рівнях, такий аналіз сприятиме визначенню правової природи криптовалюти: чи то як віртуального активу, чи все ж як потенційного засобу платежу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігняк О. В. Криптовалюта і міжнародне приватне право: які колізійні прив'язки застосовуються. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 2. 2020. С. 177–181.
2. Скрипник В. Л. Теоретичні та методологічні проблеми об'єктів цивільних прав : монографія. Кременчук : вид-во Щербатих О. В., 2020. 380 с.
3. Гребенюк М. В., Лук'янчук Р. В. Правовий режим криптовалют: досвід ЄС. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4 (105). С. 310–323.
4. Верес І. Я., Ярега Г. З. Електронні гроші та криптовалюта як засоби розрахунків у сфері електронної комерції. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 10–15.
5. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX (у редакції від 01.08.2022 № 1953-IX). *Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n845> (дата звернення: 13.07.2022).
6. Посполітак В. В. «Криптовалюта»: об'єктивна реальність та її правове регулювання. Матеріали другої всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного та іт права» (27–28 жовтня 2017 р.), м. Львів. С. 209–214.
7. Некіт К. Г. Світові підходи до визначення правового статусу криптовалют. *Часопис цивілістики*. № 29 (2018). С. 100–106.
8. Скрипник В. Місце криптовалют в системі об'єктів цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. № 8. 2018. С. 38–43.
9. У Сальвадорі Bitcoin став офіційним платіжним засобом. *Еспресо*. URL: <https://espreso.tv/u-salvadori-bitcoin-stav-ofitsiynim-platizhnim-zasobom> (дата звернення: 13.07.2022).
10. Безверхий К., Кувшинова А. Криптовалюта: гроші чи мильна бульбашка? *Бухгалтерський облік і аудит*. № 1. 2018. С. 29–38.
11. Голубева Н. Ю. Правове регулювання криптовалют: чи на часі? *Часопис цивілістики*. № 26. 2017. С. 22–28.
12. Вперше: В Україні офіційно продали квартиру за криптовалюту. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/09/26/629501/> (дата звернення: 13.07.2022).
13. Casa em Braga vendida por 3 bitcoins: 1ª transação 100 % cripto. *Idealista*. URL: <https://www.idealista.pt/news/imobiliario/habitacao/2022/05/06/52164-casa-em-braga-e-comprada-por-3-bitcoins-e-a-1a-transacao-100-cripto> (дата звернення: 13.07.2022).
14. Американська ATN та донори поставили рекордну кількість тепловізорів ЗСУ за криптовалюту. *Українські новини*. URL: <https://ukranews.com/ua/news/868325-amerykanska-atn-ta-donory-postavyly-rekordnu-kilkist-teplovizoriv-zsu-za-kryptovalyutu> (дата звернення: 13.07.2022).
15. Поліщук Н. Криптовалюта як засіб підвищення інвестиційної привабливості українського бізнесу: правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. № 4. 2020. С. 100–104.
16. Панфілова Д. А. Криптовалютна детінізація: новели законодавства Європейського Союзу та значення для вітчизняного ринку. *Право та інновації*. № 1 (29) 2020. С. 28–34.
17. Про віртуальні активи : Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. *Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#n67> (дата звернення: 13.07.2022).
18. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами : Проект Закону 7150 від 13.03.2022. *Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211> (дата звернення: 13.07.2022).
19. Україна легалізувала криптосектор – Президент підписав профільний Закон. *Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. Офіційний веб-сайт*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-legalizuvala-kriptosektor-prezident-pidpisav-profilniy-zakon> (дата звернення: 13.07.2022).